

Dirigisme, nulgroei, nog meer ambtenaren en géén kerncentrales: de plannen van Frans Timmermans zijn hopeloos

Posted on 16 september 2023 by Eduard Bomhoff

De CO2-uitstoot van de gemiddelde Fransman is ongeveer de helft van wat een Nederlander verstoekt. En dat is niet omdat de Fransen hun uiterste best doen om minder te consumeren. De consumptie per persoon is heel vergelijkbaar met Nederland.

De zo veel lagere CO2-uitstoot wordt ook slechts voor een klein veroorzaakt door het aardrijkskundige voordeel dat de Mont Blanc hoger is dan de Lemelerberg en dus meer geschikt voor waterkracht (10 procent van de elektriciteit in Frankrijk). Het verschil komt door kerncentrales (78 procent), die minder lelijk zijn dan windmolens, veel minder ruimte innemen en nauwelijks CO2 uitstoten.

Dat is allemaal bekend, en daaruit volgt dat een land makkelijk de CO2-uitstoot

omlaag kan brengen met meer kernenergie. Toch nuttig om nog eens te memoreren, omdat vijftig jaar na de misvattingen van de Club van Rome nu de *degrowth*-beweging opkomt, die de CO2-uitstoot denkt te kunnen verminderen door middel van economische stagnatie. De Universiteit van Amsterdam (UvA) adverteert kritiekloos met een boek van Federico Savini dat – net als Jan Pen in 1973 – [de economische groei in de achteruit wil zetten](#).

***Degrowth* klinkt verleidelijk voor links**

Inderdaad zijn er uitwassen in een te vrije economie. Bij de bushaltes in onze wijk hingen grote affiches met reclame om meer mobiel te gaan gokken in online casino's. Dezelfde Tweede Kamerleden die deze casino's in 2021 ruim baan gaven, ontvangen in maart hoogleraar en *degrowth*-voorman Jason Hickel.

'De *degrowth*-beweging ziet een radicaal andere indeling van de economie voor zich, met kortere werkweken,' legde de NOS bij die gelegenheid uit. 'Als de ideeën van de beweging praktijk worden zal de overheid veel meer kosten maken en minder belastinginkomsten binnen krijgen, omdat grote delen van de huidige economie niet meer bestaan. De centrale bank zou daarom geld voor de staat moeten bijdrukken.' Het is een extreme variant van de zogenaamde Modern Monetary Theory, waar geen serieuze monetaire econoom voor valt, maar die misschien verleidelijk klinkt voor links.

Bij Hervitas, een gokverslavingsinstelling in Zeist, melden zich nu 50 procent meer verslaafden dan vóór de invoering van de nieuwe kansspelwet. Ik denk dat veel mensen zouden willen dat de Tweede Kamer de in 2021 gemaakt fout corrigeert, de markt tegenhoudt en, zoals wij economen dat noemen, 'paternalistisch' ingrijpt.

Gelukkig staat een verbod op reclame voor online gokken in het concept-verkiezingsprogramma van GroenLinks-PvdA. Gokken is gevaarlijk, zeker ook voor jonge mensen, en de gemeenschap moet dat niet zó laagdrempelig maken dat iedereen met een mobiele telefoon zichzelf in het ongeluk kan storten.

Maar datzelfde verkiezingsprogramma van de linkse fusiepartij van Fans Timmermans staat stijf van een andere, wél gevaarlijke vorm van paternalisme. Alle investeringen van bedrijven, kredieten van banken en beleggingen van pensioenfondsen moeten ten dienste staan van de 'groene welzijnseconomie'. 'Bedrijven die hun aandeel willen leveren aan een circulair, klimaatneutraal en

natuurinclusief Nederland, kunnen op onze steun rekenen', zo heet het. Andere bedrijven kennelijk niet.

Dat betekent het einde voor de chemische industrie vanwege de energieprijzen, krimp in de landbouw, de veeteelt en de visserij, maar groei bij de overheid vanwege meer vraag naar onderwijs en zorg. En – helaas – ook nóg meer groei in de ambtenarij, die al met 25 procent toenam tijdens de kabinetten-Rutte III en IV. Want al die circulaire plannen van GroenLinks en de PvdA moeten natuurlijk worden getoetst en gecontroleerd.

Een krimpende private sector is funest voor de economie

De politiek moet 'de regie nemen' en 'doorpakken', volgens Timmermans. Door voortdurend te herhalen dat we anders 'de overleving van onze eigen soort in gevaar brengen', hoopt hij dat de kiezers in hun paniek over het hoofd zien dat zijn rekensommen gewoon niet kloppen. Meer geld voor onderwijs, zorg, politie (ook belangrijk in zijn verkiezingsprogram) en gesubsidieerde nieuwe woningen is alleen mogelijk bij een snel groeiende economie die zorgt voor hogere belastingopbrengsten.

Het weggagen van grote delen van de industrie, de dienstensector en de landbouw ontnemt perspectief aan de jongere generatie. In China legt president Xi Jinping de private sector steeds meer aan de ketting, terwijl miljoenen studenten op zoek zijn naar een baan. Resultaat: circa 30 procent werkloosheid onder de Chinese jongens en meisjes die dit jaar hun opleiding voltooiden.

In Nederland wil Timmermans de economie net als Xi nog veel meer gaan sturen, en dat betekent krimp voor de niet goedgekeurde private sector (chemie, landbouw, visserij enzovoorts). Prognoses voor de volgende regeerperiode 2024-2028 zijn al historisch laag en worden nog lager als Timmermans de kans krijgt om zijn 'regie' door te zetten.

Dan komen er – net als in China – minder nieuwe banen bij in wat nog overblijft van de private sector. Wie wil nog economie of scheikunde studeren of een agrarische opleiding volgen als er geen nieuwe kansen ontstaan in het bankwezen, in de chemische industrie of in de agrobusiness?

De lage economische groei onder Timmermans is een nog groter probleem dan het oplopende financieringstekort. Bijna-stagnatie help niet tegen de CO2-uitstoot (daarvoor zijn kerncentrales nodig, niet zelfbewerkte nulgroei in de economie), en zal net als nu al in Duitsland leiden tot boosheid, somberheid, armoede en bestaansonzekerheid. Dat maakt het versterken van onderling vertrouwen – waar Timmermans tegelijk ook aan wil werken – alleen maar moeilijker.

In Duitsland krimpt de eens machtige auto-industrie en is de rechtse anti-immigratiepartij AfD in de peilingen geklommen naar een tweede plaats. Bij ons vertrekken multinationals. Shell, Unilever en DSM zijn al weg, baggeraar en maritiem dienstverlener Boskalis dreigt hetzelfde te doen.

De kiezers hebben op 22 november het laatste woord

Nederland wil graag 'gidsland van de wereld' zijn, zei topman Peter Berdowski onlangs tegen *De Telegraaf*. 'Terwijl een gelijk speelveld voor ons zeer kritisch is als mondiale speler. (-) Het draait om rechtsonzekerheid en dat is funest in de wereld waarin wij werken.' Vertrekt ook Boskalis, dan verdwijnen opnieuw duizenden banen in de techniek.

Timmermans gebruikt de angst voor het 'overleven' van de mensheid om een vergaand dirigisme te bepleiten, met grote risico's voor de economie en voor het perspectief van jonge mensen op de arbeidsmarkt. Terwijl er een zo veel logischer en beproefd recept is om de CO2-uitstoot te verminderen: bouw kerncentrales.

Berdowski vuurde in *De Telegraaf* een duidelijk waarschuwingsschot af: als Nederland doorgaat als 'gidsland' vertrekt ook Boskalis. Het zal te laat zijn om Timmermans nog te overtuigen van zijn foute aanpak. Maar gelukkig hebben de kiezers op 22 november het laatste woord.

Eduard Bomhoff is oud-hoogleraar economie aan de EUR, Nyenrode en Monash University. In 2002 was hij vicepremier in het eerste kabinet-Balkenende.

Het zijn de donateurs die **Wynia's Week** mogelijk maken. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk **[HIER](#)**. Hartelijk dank!